

van de velde de vader van ons monogram



Oningewijden verwonderen zich wellicht erover dat, nu andere spoorwegnetten grafische kunstenaars opdracht geven een nieuw « huismerk » te ontwerpen, het symbool van de NMBS, de welbekende **B**, in de ogen van heel wat specialisten nog niet afgedaan heeft.

Wie echter weet dat onze **B** het werk is van een groot ontwerper, die vanwege zijn artistieke en pedagogische bedrijvigheid de esthetiek van onze eeuw in belangrijke mate heeft beïnvloed, vindt zulks evenwel normaal.

Nou, die man, dat was Henry van de Velde, de stichter van het instituut dat nu bekend staat onder de naam van *Nationale Hogere School voor Bouwkunst en Visuele Kunsten in de Abdij van ter Kameren*. Het was trouwens op zijn medewerking als artistiek adviseur dat de NMBS zich, vanwege haar status van grote nationale onderneming, in 1930, verplicht zag een beroep te doen. De keuze van onze Maatschappij getuigde ontegensprekelijk van een vooruitstrevende politiek.

Natuurlijk kon de industriële vormgeving in die tijd al niet meer als nieuw worden beschouwd. Overigens was van de Velde zelf een der promotoren ervan geweest.

Intussen was de industriële vormgeving er evenwel nog niet in geslaagd op grote schaal ingang te vinden. Ze werd toegepast op 't ogenblik dat de NMBS haar eerste metalen rijkuiten begon te bouwen. Daar hout niet langer meer als basisbouwstof diende, werd de vervaardiging van de onderdelen aan

machines toevertrouwd.

Een industriële aangelegenheid dus, die evenwel gepaard ging met het zoeken naar esthetische vormen. We mogen hier dus wel degelijk van een industriële vormgeving spreken.

In zijn hoedanigheid van schilder, architect, ontwerper met talent, zou van de Velde vijf jaar lang dialogeren met onze ingenieurs.

Samen met hen streefde hij er bovendien naar de materie zo functioneel te gebruiken dat de vanzelfsprekende bekommerning voor comfort en schoonheid hierbij gevrijwaard bleef. Als figuur met een internationale faam en theoreticus van de functionele architectuur was van de Velde de geknipte adviseur voor de belangrijkste onderneming van ons land.

Als grafisch kunstenaar, tekenaar en man van de visuele communicatie, diende van de Velde tevens een blijvend kenteken te ontwerpen dat de NMBS van dan af zou aanbrengen op haar materieel, haar gebouwen en elk document dat ze zou publiceren. Onze **B** is dus geboren in 1930, samen met andere projecten. Meteen was de NMBS het eerste spoorwegnet dat een monogram gebruikte.

Al die werkzaamheden hebben mode, stijl en tijd getrotseerd. De **B** blijft zichzelf, sterk evenwichtig, af.

De wijzigingen die het rollend materieel onderging, brachten geen grondige verandering teweeg in de algemene vorm die van de Velde eraan gegeven had. Het besluit dat de Maatschappij wel degelijk een goede adviseur had gekozen, ligt dus voor de hand.

foto's - illustraties

j. c. geluck : blz. 1, 17, 37
dedoncker : blz. 3
m. leys : blz. 4
coll. geluck : blz. 4, 6, 7, 47
florent : blz. 6
panajou : blz. 7
g. delise : blz. 8
coll. p. pastiels :
blz. 10, 11, 18, 19, 20, 50, 52
r. geeraert : blz. 24
castelein : blz. 34
zafar : blz. 38
ph. geluck :
blz. 40, 42, 43, 44, 45, 46
ph. dambly : blz. 57, 58
j. c. deprez : blz. 60, 62
j. sommer : blz. 64
nmbs : de overige